

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністерство юстиції України

**Офіс Генерального прокурора
(до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод

людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності державної установи «Шепетівська виправна колонія (№ 98)», у якій на час відвідування НПМ утримувались 575 ув'язнених та засуджених.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Згідно з положеннями частини 3 статті 50 Кримінального кодексу України покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

Частиною 1 статті 8 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) серед основних прав засуджених визначено право на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Під час здійснення 12 травня 2023 року відвідування державної установи «Шепетівська виправна колонія (№ 98)» (далі – ВК, Установа), як місця несвободи, для виконання функцій національного превентивного механізму, групою НПМ виявлені факти дискримінації та стигматизації засуджених.

Незважаючи на те, що Європейський комітет з питань запобігання катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність поводження чи покарання постійно наголошує у своїх доповідях на необхідності боротьби із негативним впливом неформальної тюремної ієрархії, моніторинговою групою НПМ встановлено існуючу в Установі практику сегрегації та стигматизації засуджених, що виражається у належності деяких засуджених до особливо вразливої категорії засуджених.

Зокрема, у їдальні Установи встановлено окремі столи для харчування осіб, віднесених до категорії «соціально-занедбаних» або «відторгнутих загалом».

На цих осіб покладається обов'язок виконання усієї «брудної» роботи, зокрема такої, як прибирання санвузлів, вони постійно зазнають утисків та насмішок з боку інших засуджених.

Окрім насильства, засуджені зазнають сегрегації, принизливих практик і жорстокого поводження у повсякденному житті, а також піддаються підвищеному ризику насильства між засудженими.

Наведене є очевидною дискримінацією, коли група осіб, які перебувають в Установі, зазнають неприпустимих обмежень у визнанні, реалізації та користуванні загальновизнаним основоположним правом на повагу до своєї людської гідності.

Також засуджені зазначеної категорії вказували на те, що незалежно від їхньої поведінки та ставлення до праці, до них не застосовується заохочувальна норма у виді переведення до дільниці соціальної реабілітації та деяких випадках застосовується норма у виді умовно-дострокового звільнення чи заміни невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням.

Слід зазначити, що у 2023 році відсоток застосування заохочувальних норм в Установі є дійсно дуже низьким.

Так, умовно-дострокове звільнення від відбування покарання застосовано лише до 39 % засуджених, які підпадали під дію цієї норми, заміна невідбутої частини покарання більш м'яким – до 8 % засуджених, та зміна умов тримання – до 5 % засуджених, які підпадали під дію цих норм.

У порушення вимог розділу XXII Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5 (далі – ПВР УВП), засуджені не забезпечуються належними побутовими умовами.

При відвідуванні камер ДІЗО, де відбували покарання 3 особи, зафіксовано порушення температурного режиму. На час перевірки температура повітря складала плюс 10 °С, у той час як відповідно до пункту 1 розділу XXII ПВР УВП температура в жилих приміщеннях установ виконання покарань повинна підтримуватися на рівні не нижче плюс 18 °С.

У порушення вимог пункту 11.11 Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення виправної колонії середнього рівня безпеки, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5, (далі – Норми забезпечення ВК) камери дисциплінарного ізолятора (далі – ДІЗО) не забезпечені килимками гумовими, вішалками настінними та урнами для сміття.

Санвузли у камерах ДІЗО не обладнанні дверцятами, що не дозволяє усамітнитись засудженим.

Окрім цього, в душовій ДІЗО наявна лише одна душова сітка, відсутні гумові килимки та урни для сміття, що передбачено пунктом 11.9 Норм забезпечення ВК.

Незважаючи на те, що з 2015 року у нормативно-правових документах відсутня норма, яка визначала можливість фіксації до стін ліжок у приміщеннях

ДІЗО на денний час, в Установі збереглися засоби для такої фіксації, що створює умови для можливих зловживань з боку адміністрації Установи.

Прогулянкові дворики ДІЗО вкриті пліснявою, мають суттєві пошкодження внутрішнього оздоблення та потребують проведення поточних ремонтних робіт.

При відвідуванні приміщень їдальні Установи встановлено, що припливно-втяжна вентиляція не працює.

Окрім цього, у порушення вимог пункту 13.1 Норм забезпечення ВК у їдальні Установи відсутня гардеробна, що призводить до того, що засуджені змушені приймати їжу у верхньому одязі.

Також в Установі порушується право на приватність. У більшості відвіданих житлових приміщень ліжка розміщуються впритул одне до одного, що позбавляє засуджених такого права.

У камерах дільниці слідчого ізолятора, що знаходиться на території ВК, туалети знаходяться в антисанітарному стані та не містять перегородок, у зв'язку з чим засуджені та ув'язнені завішують прохід до туалету простирадлами.

Також в одному камерному приміщенні, де знаходився ув'язнений, скло на вікні відсутнє, віконний простір оббитий пвх-плівкою.

Окрім цього, в душовій слідчого ізолятора наявна лише одна душова сітка, відсутні дзеркала, гачки настінні та урни для сміття, що передбачено пунктом 9.12 Норм забезпечення ВК.

Під час проведення конфіденційного спілкування до групи НПМ зверталися засуджені, які скаржилися на бездіяльність медичних працівників та ігнорування вказаних ними скарг на здоров'я, зокрема на те, що вони тривалий час не можуть потрапити на прийом для отримання медичної допомоги.

Зазначене свідчить про неналежну взаємодію Шепетівської багатопрофільної лікарні філії «Центру охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби» у Хмельницькій області та Установи, що не забезпечує надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам.

При обході локальних секторів, у одному із гуртожитків, у якому проживали засуджені, виявлено обвал штукатурки стіни разом з елементами несучих конструкцій, що є вкрай небезпечним та потребує проведення негайної експертизи на предмет можливості проживання у даному гуртожитку засуджених.

В середині приміщення гуртожитку, де відбулося руйнування стіни, розташовується приміщення для вмивання та вбиральня, стіни яких вологі та вкриті пліснявою.

Таким чином, без негайного проведення відповідних ремонтних робіт існує висока ймовірність подальшого руйнування несучих конструкцій гуртожитку та визнання його непридатним для перебування засуджених.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю персоналу Установи, а також приймаючи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 2⁷ пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення порушень виявлених у державній установі «Шепетівська виправна колонія (№ 98)», зокрема:

1.1. Здійснити заходи щодо припинення практики допущення сегрегації, стигматизації та дискримінації засуджених;

1.2. Переглянути практику застосування заохочувальних норм в Установі відповідно до статей 81, 82 Кримінального кодексу України та статті 100 КВК;

1.3. Привести побутові умови ув'язнених та засуджених у відповідність вимогам правил 19, 20, ЄПП, Мінімальних стандартних правил та ПВР УВП. Зокрема, провести поточні ремонтні роботи та обладнати відповідними меблями, інвентарем у камерних приміщеннях та прогулянкових двориках ДІЗО та СІЗО;

1.4. Встановити припливно-витяжну вентиляцію та гардеробну відповідно до вимоги пункту 13.1 Норм забезпечення ВК у приміщеннях їдальні;

1.5. Забезпечити дотримання прав засуджених на приватність, що передбачено правилом 18.1 ЄПП та статтею 8 Європейської конвенції з прав людини;

1.6. Провести відповідний ремонт у гуртожитку, де відбулося руйнування стіни;

1.7. Забезпечити належну взаємодію медичних працівників та працівників ВК, щодо надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке

незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт за результатами відвідування державної установи «Шепетівська виправна колонія № 98» на 9 арк. в 1 прим.

Уповноважений

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Потапович Павло (050)-967-95-51

 UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№5222.2/39.1/10546-23/23/39.1 від 08.06.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 08.06.2023 20:41
5FBV77F7B650371D04000000E88D010044560300